

2. ARAŞTIRMANIN AŞAMALARI

Araştırma haritasındaki araştırmaların çoğunun taşıdığı ortak özellikler arasında oluşturulma aşamaları gelir. İster akademik araştırma olsun ister diğerleri her araştırma açık veya örtük olarak şu aşamaları içerir:

- Problemin (konu/sorun) saptanması
- Araştırma önerisinin hazırlanması
- Araştırmanın gerçekleştirilmesi
- Araştırmanın yazılıp raporlaştırılması

Söz gelimi bir araştırmacı gazetecilik ürününün veya örgütsel bir raporun yukarıdaki aşamalardan geçtiğini görürüz. Araştırmacı gazeteci için okuyucuya sunulacak olan olay veya süreç araştırmanın sorununu ortaya koyar. Benzer biçimde, bir örgütsel raporun hazırlanış amacı, araştırmanın sorunsalını oluşturur. Çoğu zaman ayrı bir rapor olarak sunulan araştırma önerisi öncelikle araştırmanın sorunsalını ortaya koyar. Ayrıca, araştırmanın hangi aşamalardan geçilerek, ne kadar süreceğini, hangi parasal ve parasal olmayan kaynaklar kullanılarak gerçekleştirileceğini kapsayan planlamayı da içerir. Akademik araştırmalarda öneri, yukarıdakilere ek olarak başka unsurları da içerir (1.2.3 numaralı başlığa bakınız). İlk önerinin kabulünden sonra araştırma gerçekleştirilir ve araştırma raporu yazılır. Bu rapor, araştırmacı gazeteci için bir gazete dizisi, örgüt içinse örgütsel bir yayın olarak ortaya çıkabilir. Araştırmalar, akademik araştırma yönüne doğru gidildikçe daha katı (önceden belirlenmiş) kurallar ve ilkeler bütününe göre gerçekleştirilir.

1.2.1. Sorunun (problem/konu) Saptanması

Her araştırmanın bir problemle başladığı söylenir (Okuma Kutusu 1.3). Problem karşılaşılan bir güçlük olabildiği gibi merak edilen bir konu da olabilir. Üniversite öğretim üyesinin verdiği ödevin de bir sorunsalı vardır. Araştırma sorunu kimi zaman çok genel, kimi zamansa oldukça ayrıntıya varacak düzeyde olabilir. Örneğin bir dersin öğretim üyesi dersin alanı içine giren bir kitabın seçilip, kitabın temel iletilerinin bir ödev olarak sunulmasını isteyebilir. Öğretim üyeniz “iletişim kuramları” üzerine bir ödev istiyorsa sorunun genel olduğunu söyleyebiliriz. Oysa şöyle bir ödevin oldukça ayrıntılı olduğunun kabul edilmesi gerekir: “İletişim kuramcılarından Lazarsfeld’in iki kademeli akış kuramı”.

Akademik ödevlerde veya araştırmalarda konu, en genel olan sınırlamadır. Özellikle ödevlerde, eğer dersin öğretmeni sizi ders konusu dışında sınırlandırmamışsa, genel konuyu ödevde dönüştürmek için aşağıdaki listeden yararlanabilirsiniz.

- İlgi alanınız
- Bol okuma yaptığınız konular
- Çok gözlem yapmış olduğunuz konular
- Merak ettikleriniz
- şikayet ettikleriniz
- Mutlu olduklarınız
- Sizi üzen konular
- Korktuğunuz şeyler
- Beklentiler

Akademik araştırmalarda araştırma konusu genel bir araştırma sahasını gösterir. Büyük lde bu sahada daha önce yapılmış araştırmalar da vardır. Örneğin iletişim araçlarında şiddetin yer alışı bir araştırma konusudur. İletişim araçlarında sunulan şiddetin, izleyenlerde şiddet içeren davranışlara dönüşmesi de bir başka araştırma konusudur. Birincisinde şiddet içeriğinin yer alışı ikincisinde şiddetin etkisinin araştırılması gerçekleştirilir. Diyelim ki birincisini araştırma konusu olarak seçtiniz. Bu aşamadan sonra araştırma başlığının seçilmesi gerekir. Araştırma başlığı konunun daraltılmış ayrıntılandırılmış biçimidir. Ele aldığımız iletişim araçlarında şiddet sunumuna ilişkin şu alt başlıkları bulmanız söz konusu olabilir:

- Televizyon dizilerinde şiddet
- Gazete izgi romanlarında şiddet
- Çok satan kitaplarda şiddet
- Sinema filmlerinde şiddet

Yukarıdaki listeyi çoğaltmamız mümkün. Belki yüzlerce araştırma başlığı bulunabilir. Aslında yukarıdaki araştırma başlıkları bile genel sayılabilir. Bu açıdan araştırma konusuyla, araştırma başlığı aslında bir düzey farkı bulunur. Bu anlamda en genelden en ayrıntılına kadar bir liste yaratmak mümkün olabilir. Bunu denemenin bir yararı olmamakla birlikte, yukarıdaki araştırma başlıklarından birincisini ele alıp diğer olası araştırma başlıklarından bazılarını sayalım:

- Televizyon dizilerinde kadınlara uygulanan şiddet
- Televizyon dizilerinde çocuklara uygulanan şiddet
- Televizyon dizilerinde gruplara uygulanan şiddet
- Televizyon dizilerinde etnik azınlıklara uygulanan şiddet

- Televizyon dizilerinde dinsel azınlıklara uygulanan şiddet

Listeyi uzatmanın mümkün olduğu görülmektedir. Burada göstermek istediğimiz, araştırma konusuyla araştırma başlığı arasında bir düzey farkı olduğudur. Bazı durumlarda araştırma başlığı araştırmanın en başında saptanabilir. Bazı durumlardaysa araştırma başlığının zaman içinde dönüşümü söz konusudur. Araştırma konuları ve araştırma başlıklarının somutluğu arasındaki farklılık değişik bilim alanlarında farklı derecelerde olabilir.

1.2.2. Araştırma Konuları Bulma ve Konuyu Daraltma Teknikleri

Genel anlamda bile konunun olmadığı veya konunun çok kapsayıcı olduğu araştırmalara başlamak için geliştirilmiş çeşitli düşünce geliştirme yöntemleri vardır. Bu yöntemler aslında gündelik araştırma sürecinde bireylerin otomatik olarak yaptıklarını, belli bir teknikle ve yapılan sürecin ayırıcılığı olarak yapmalarını sağlar. Bunlar arasında beyin fırtınası ve zihin haritalandırma teknikleri en bilinenlerdir. Zihin haritalandırma tekniğinde en genel anlamda bile bir konu ortada yoksa, önce bilinç akışı yöntemi uygulanır. Yöntem için kağıt, kalem ve saat yeterlidir. Masaya oturulur ve belli bir süreyle (5-15 dakika) ilk akla gelenden başlayarak her şey yazılır. Bu liste içindeki konulardan biri seçilir. Böylece konu genel olarak belirlenmiştir.

Konu genel olarak belirlenmişse veya başkası tarafından verilmişse, konuyu daraltmak için zihin haritalandırma yöntemi uygulanabilir. Boş bir kağıt yatay olarak kullanılır ve orta noktası karalanır. Konuyla ilgili düşünmeye devam edildikçe akla gelen her şey karalanmış orta noktadan çıkarılan okların yanına yazılır (Şekil 1.2.). İkinci bir kağıt alınır, birinciye bakarak birbiriyle ilgili olanlar gruplanarak ana dallar ve alt dallar oluşturulur. Konunun niteliğine göre ana dallardan veya alt dallardan biri seçildiğinde daraltılmış konu ortaya çıkmış olur (Şekil 1.3.). Bu yöntemi zihin haritalandırma yazılımları yardımıyla bilgisayarda yapmak da mümkündür. Zihin haritaları aynı

zamanda sunumlarda ve bilgi aktarılmasında da son derece yararlıdır. Elinizdeki kitabın ilerleyen sayfalarında zihin haritası tekniğinin sunum amaçlı olarak kullanımına pek çok örnek göreceksiniz. Aklınızdan geçenleri gündelik araştırma niteliğinden akademik araştırma niteliğine yaklaştırmak için ilk uygulanacak yöntem zihin haritalandırmasıdır. Beyin fırtınası ve zihin haritalandırma teknikleri küçük gruplar için uygulandıgındaysa katılımcı karar alma yöntemlere geçilmiş olur.

